

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

І. М. Досяк

УРОКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

3 клас

Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 371.32
ББК 74.268.51
Д70

Серію «Бібліотека вчителя» засновано 2007 р.

Рецензенти:

Кандидат педагогічних наук, доцент інституту мистецтв м. Тернополя
З.М. Стельмащук
Учитель вищої категорії, методист
Є.М. Лазорко

Досяк І.М.

Д 70 Уроки музичного мистецтва : 3 клас : посібник для вчителя / І.М. Досяк. —
Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2014. — 176 с. — (Серія «Бібліотека
вчителя»).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

ISBN 978-966-10-3939-0

У посібнику вміщено розробки уроків з музичного мистецтва у 3 класі відповідно до навчальної програми МОН України, Державного стандарту початкової загальної освіти, підручника «Музичне мистецтво. 3 клас» (автор О. Лобова).

Для вчителів початкових класів та студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.32:78

ББК 74.268.53

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

СЕРІЯ «БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ»

ДОСЯК Ірина Миронівна

УРОКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

3 клас

Посібник для вчителя

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Петро Ктитор*

Обкладинка *Аліни Воронкової*

Комп'ютерна верстка *Зоряни Сидор*

Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 10.07.2014. Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 20,46. Умовн. фарбо-відб. 20,46.

Видавництво «Навчальна книга — Богдан»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції

ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48

office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-3939-0

9 789661 039390

ISBN 978-966-10-3939-0
ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

© Навчальна книга — Богдан, 2014

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
Тема 1. Основні властивості музики: пісенність, танцювальність, маршовість (8 год.)			
1.	Пісенність як особливість музики, проникнутої співучістю, мелодійністю, але не обов'язково призначеної для співу. В гостях у пісні. Кличе, зве дзвіночок нас. Музика В. Лепешка, сл. В. Зінченка «Поспішай до школи» — розучування.	9	
2.	Танцювальність як особливість музики, пронизаної танцювальними ритмами, але не обов'язково призначеної для танців. Казка про трьох китів. Дмитро Кабалевський «Три кити» — слухання. Муз. Р. Паулса, слова І. Резника «Кашалотик» — розучування.	14	
3.	Поняття про пісню. Куплетна форма пісні. Лад. Динаміка. Темп. «Зустрічі» пісенності, танцювальності, маршовості в музичних творах. Запрошує Пісенний Кит. Франц Шуберт «У путь». «Форель» — слухання. Муз. О. Антоняка, сл. А. Орел «Як складається пісенька?» — розучування.	20	
4.	Творці та виконавці пісень. Народні та композиторські пісні. Назви співочих голосів. Ансамбль. Українська народна пісня в обробці Миколи Леонтовича «Діду мій, дударіку» — слухання. Музика З. Коломійця, слова П. Синявського «Пісенька горобчика» — розучування.	29	
5.	Країна співучих мелодій. Пісенність, танцювальність та маршовість в українській народній музиці і творах композиторів-класиків. Фелікс Мендельсон «Пісня без слів» — слухання. Музика М. Старокадомського, слова А. Барто «Любитель-рибалка» — розучування.	34	
6.	Пісенно-маршова і пісенно-танцювальна музика. Поняття про увертюру. Основні поняття і терміни: пісенність, танцювальність, маршовість, увертюра, танцювальна пісня, пісня-марш. Едвард Гріг «Ранок», Петро Чайковський «Пори року. Осінь» — слухання. Музика О. Зозулі, слова К. Перелісної «Осінь» — розучування.	38	
7.	Десять завдань для перевірки знань.	44	
8.	Урок-театралізоване дійство «Болехівський ярмарок».	47	

Тема 2. Інтонація (8 год.)			
9.	Спільність розмовної і музичної мов (посилення і послаблення звучання, чергування сильних і слабких часток, смислові наголоси, паузи). Головна пісня держави. Офіційні символи української держави. Музика М. Вербицького, слова П. Чубинського. Гімн України – слухання. Музика М. Ведмедері, слова Н. Іванюк «Україна» – розучування.	55	
10.	Запитальні, стверджувальні, окличні інтонації в мові та музиці. Інтонація скоромовки. Ритмічні інтонації. Інтонація як основа музики. Пісні рідного краю. Віктор Косенко «Пасторальна» – слухання. Музика О. Злотника, слова О. Вратарьова «Барви рідної землі» – розучування.	62	
11.	«Зерно»-інтонація як найменша смислова частина музики. Зображальні та виражальні інтонації. Поєднання зображальних і виражальних інтонацій. Імпровізація. Найперша пісня. Віктор Косенко «Колискова» – слухання. Музика та слова О. Лобової «Колискова школі» – розучування.	67	
12.	Мелодія як інтонаційно-смислова побудова. Елементи музичної мови. Пісні народної слави. Микола Лисенко «Дума кобзаря», М. Різоль «Варіації на тему української народної пісні «Їхав козак за Дунай» – слухання. Українська народна пісня «Їхав козак за Дунай» – розучування.	73	
13.	Емоційна виразність музичних інтонацій. Вплив тембру на яскравість інтонації. Коли пісня жартує. Родіон Щедрін «Частівки» – слухання. Українська народна жартівлива пісня «Грицю, Грицю, до роботи» – розучування.	79	
14.	Роль інтонації в пісні-грі. Основні поняття: інтонація, музична інтонація, «зерно»-інтонація, виражальна інтонація, зображальна інтонація, імпровізація. Календарні пісні. Пісенний календар. Українські колядки та щедрівки – слухання. Музика І. Островерхого, слова В. Кленца «Ой, щедрівко» – розучування.	84	
15.	Десять завдань для перевірки знань.	90	
16.	Різдвяний вертеп (Виховний захід).	94	
Тема 3. Розвиток музики (10 год.)			
17.	Музика як мистецтво, що не існує без розвитку. Розвиток музики як процес відображення почуттів, настроїв, думок людини в їх динаміці та якісному перетворенні. Пісенний подарунок до зимових свят. Музика С. Ткачука, слова Л. Вахняк «Вітаємо з Різдом» – розучування.	101	

Дата

Клас

Музика — це любов у пошуках слів.

Сідні Ланьє

УРОК 15

Тема. Десять завдань для перевірки знань (с. 66–67).

Мета. Перевірити знання, уміння й навички учнів за минулий період навчання; збагачувати музичні враження від прослуховування запропонованих програмою творів; розвивати музичні здібності учнів, виконавські навички; удосконалювати співацькі навички; виховувати любов до музики, рідного народу.

Методично-дидактичне забезпечення уроку. Музичний інструмент (за наявності — фортепіано, баян, акордеон), музично-темброві інструменти, програвач CD, «Хрестоматія» та «Фонохрестоматія» з музики 3 клас.

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Знову день почався, діти,
Ви зібрались на урок.
Тож пора нам поспішати,
Кличе в подорож дзвінок.
Сьогодні в нас урок звичайний,
Та вчить багато нас чому.
Хай буде він для нас повчальний,
За це подякуєм йому.

1. Вхід до класу під звучання пісні (за вибором учителя).

2. Музичне привітання.

Доб - рий день вам, ді - ти! Я ві - та - ю - вас!

Здра - стуй - те, у - чи - те - лю! Здра - стуй, лю - бий клас!

II. Розспівування.

Співаємо звук до. Вчитель може відтворити даний звук на музичному інструменті. Тепер заспіваємо 2 коротких (до-до) та один короткий (до), а тепер з'єднаємо (до-до-до).

Гра «Луна»

— А зараз ми пограємо в гру, яка називається «Луна». Я буду співати, а ви повторюєте за мною так, ніби це луна. Ви всі були в лісі. Коли крикнути, то відбивається звук, ніби хтось перемовляється чи дражниться з вами.

III. Ритмічні вправи.

Качка йде

Помірно

Кач - ка йде, ка - че - нят ве - де на, на - па - соч - ку, на по -

ря - соч - ку, на хо - лод - ну во - ди - цю, на зе - ле - ну тра - ви - цю. "Ках, ках, ках!"

IV. Повідомлення теми уроку.

1. Робота з підручником (с. 66–67).
2. Музична гра Василя Верховинця.

Ой сусіди, сусідоньки

Дійові особи

Дівчинка (Д).

Курочка (К).

Сусіди — усі діти.

Реквізит:

мотузок для Курочки.

Опис гри

Через кімнату (або ігровий майданчик) проходить умовна вулиця. Двома рядочками вздовж вулиці, обабіч її, Сусіди «саджають» дерева: вони роблять рухи, ніби копають землю. Вулицею іде Дівчинка, а за нею Курочка (рис. 1). Правою рукою Дівчинка тримає мотузок, другий кінець якого прив'язаний до правої лапки Курочки. Дівчинка пасе Курочку і примовляє:

Ой ти, курочко, пасись.
Замішу я пиріжечки.
Добре, курочко, несись.
Пиріжечків напечу, напечу,
Як знесеш мені яєчка,
І сусідів пригошу, пригошу.

Дівчинка з радощів аж затанцювала. На слова «Пиріжечків напечу» вона кладе праву руку на талію, а ліву на груди і виконує півповорот доріжкою-кружальцем праворуч.

Рис. 1

На слова «І сусідів пригошу, пригошу» Дівчинка, помінявши місцями руки, виконує півповорот доріжкою-кружальцем ліворуч.

Коли Дівчинка міняла положення рук, вона мимохіть загубила мотузок, а Курочка, немов того й чекала, вмить утекла і сховалася за якийсь рядочок Сусідів.

Тут Дівчинка огляділась, аж немає ані Курочки, ані мотузочка. Вона почала плакати. Почули той плач Сусіди, збіглись обома рядочками до Дівчинки та й питають: «Чого ти плачеш?»

У відповідь Дівчинка вклоняється вліво, потім вправо. І починає жалісно співати:

Ой сусіди, сусідоньки,
Прошу вас, прошу вас:
Чи не бігла моя курочка
Коло вас, коло вас?

У першій половині куплету, тримаючи стулені долоні біля грудей, Дівчинка звертається до лівого рядочка, в другій половині співає правому рядочку і в цей час розводить руки в сторони долонями вгору, ніби показує, що десь тут недалеко могла пробігати її курочка.

Здивовані Сусіди питаються:

— Яка?

Дівчинка відповідає:

Раз присядьте, два присядьте
І за парти тихо сядьте.

VII. Вивчення пісні.

Слова В. Вікторова, музика Д. Кабалевського «Пісня про школу» — розучування.

1. Слухання пісні у виконанні вчителя чи фонограми +.
2. Робота над піснею (с. 150–151).

VIII. Пізнавальний екскурс в минуле.

1. Аналіз почутого.
2. Цікаві розповіді.
3. Робота в зошиті.

IX. Підсумок уроку. Релаксація.

Вчитель Учні

Дзень - дзе - лень дзве - нить дзві - нок, вже за - кін - чив - ся у - рок.

Вчитель Учні

До по - ба - чен - ня, до по - ба - чен - ня.

X. Вихід з класу під звучання пісні (за вибором учителя).

ЛІТЕРАТУРА

1. Арановський М. Г. Світ відкриває заново... // Розповіді про музику і музикантів. — Радянський композитор, 1973.
2. Бас Л. О. Розповіді про композиторів. Випуск 4. Видання друге, перероблене та доповнене. — К.: Муз. Україна, 1979. — 112 с.
3. Бойченко Т. та інші. Як виростити дитину здоровою: Посібник для батьків учнів молодшого шкільного віку. — К.: Прем'єр-Медіа, 2001. — 204 с.
4. Ботвинник М. М. Аналітичні й критичні роботи 1928–1986: Статті, спогади. — М.: Фізкультура і спорт, 1987. — С. 42–43.
5. Василенко К. Лексика українського народно-сценічного танцю. — К. Мистецтво, 1985.
6. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. — 5-е вид., допов. — Київ: Музична Україна, 1990.
7. Верховинець В. Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів. К.: Музична Україна, 1971. — 152 с.
8. Воїнственський М. Птахи / М. Воїнственський. — К. : Радянська школа, 1984. — 303 с. : ілюстр. — (Бібліотечна серія).
9. Ганзбург Г. Песенный театр Роберта Шумана // Музыкальная академия. — 2005. — № 1. — с. 106–119.
10. Ганзбург Г. Театрализация в вокальных циклах Роберта Шумана: Исследование. — Saarbrücken: LAP Lambert Academic Publishing, 2012. — 128 с.
11. Господь — моя пісня: Збірник релігійних пісень. — Львів: Свічадо, 2005. — 656 с.
12. Григорович В. Б. Великі музиканти Західної Європи: Й. С. Бах та ін : Хрестоматія для учнів старших класів / Упор. В. Б. Григорович. — М: Просвещение, 1982. — 224 с. : іл.
13. Грінченко М. Кирило Стеценко — композитор (критично-життєписний нарис). Х. — К.
14. Грохотов С. В. Шуман и окрестности. Романтические прогулки по «Альбому для юношества». — М., 2006.
15. Грохотов С. В. Шуман: Карнавал. — М., 2009.
16. Енциклопедичний словник юного музиканта / Упор. В. В. Медушевський, О.О. Очаковська. — М. : Педагогіка, 1985.— 352 с. : іл.
17. Енциклопедія українознавства. У 10-х томах / Головний редактор Володимир Кубійович. — Париж; Нью-Йорк: Молоде життя, 1954–1989. Словникова частина.
18. Житомирський Д. В. Роберт и Клара Шуман в России. — М., 1962.
19. Житомирський Д. В. Роберт Шуман: Очерк жизни и творчества. — М., 1964.
20. Журнал «Фізичне виховання в школах України», №2 (02) лютий 2009 р., вид. «Основа».
21. Журнал «Фізичне виховання в школах України», №12 (24) грудень 2010 р., вид. «Основа».
22. Запорожець А. В. Значение ранних периодов детства для формирования детской личности // Принцип развития в психологии. — М., 1978. — С. 263.
23. Землянських І. Наші птахи: Оповідання / І. Землянських; худож. авт. — К. : Богдана, 2004. — 48 с. : іл.
24. Кабалевський Д. Як розповідати дітям про музику? — К. : Муз. Україна, 1982. — 319 с.
25. Келдиш Ю. В. Чайковський П. І. // Музична енциклопедія. — М., 1973–82.
26. Козицький П. Кирило Стеценко (спроба критично-біографічної характеристики) // Музика, ч. 2 — 5. — К., 1992.
27. Концерти в перекладенні для баяна / Упор.: А. Зубарев. — Київ: Музична Україна, 1970.
28. Коптяев А. П. История новой русской музыки в характеристиках, вып. 1 — П. И. Чайковский. — СПб, 1909, 1913.
29. Лановик М. Б., Лановик З. Б. Українська усна народна творчість: Підручник. — К.: Знання-Прес, 2001. — С. 568–571.
30. Ланцюженко З. Д., Школьник С. Я., Бешапошникова Т. В. Музично-ритмічні хвилинки та розспіванки для дітей. — Харків: Торсінг Плюс, 2006. — 64 с.

31. Лісецький С. Риси стилю творчості К. Стеценка. — К., 1977.
32. Майкапар А. «Карнавал животных» — Москва // Искусство. — 2000. — № 15.
33. Мірек А. Школа гри на акордеоні. — М.: Музика, 1964. — 156 с.
34. Мірек А. Самовчитель гри на акордеоні. — М.: Музика, 1964. — 108 с.
35. Могилевская С. У лиры семь струн / Худ. Н. Мищенко. — Москва : Детская литература, 1981. — 79 с.: ил.
36. Музична хрестоматія. 2 клас / Упор.: Гумінська О. О., Опанасець І. С. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2008. — 28 с.
37. Музика. Хрестоматія. 2 клас. / Упорядник Марченко Р. О. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2003. — 60 с.
38. Муха Антон. Композитори України та української діаспори. — К., 2004.
39. Пархоменко Л. Кирило Григорович Стеценко. — К., 1963.
40. Подлужна А. Без театрів Поділ неможливий // Дзеркало тижня. — 2004. — № 24.
41. Полякова Ю. Ю. У світі прекрасного. Ілюстрована енциклопедія для дітей. — Харків: Ранок, 2006. — 128 с.
42. Порудоминський В. І. Третяковка: Оповідання/ Оформлення А. Ясинського. — М.: Дит. літ., 1979. — 127 с.: іл.
43. Сільванський М. Їжачок і соловейко: Музична казка для фортепіано, флейти та віолончелі за сюжетом Ю. Ярмиша. — К.: Музична Україна, 1979. — 36 с.
44. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів — К.: Абрис, 1997. — С. 291.
45. Спадщина П. І. Чайковського на шляху у ХХІ століття. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: Збірник наукових праць. — Вип. 14. — Харків, 2004.
46. Українські колядки та щедрівки / Упор. Станіслав М. Гаврилів. — Saskatoon — Львів, 2005. — 298 с.
47. Хопрова Т. А. Г. Рубинштейн. — Л., 1987.
48. Хрестоматія баяніста. 3–5 класи дитячих музичних шкіл. — М.: Музика, 1971. — 152 с.
49. Чайковский П. Времена года для фортепиано. — М.: Музыка. — 56 с.
50. Червона книга України: Вони чекають на нашу допомогу: наук.-попул. вид. / Екологічна група Печеніги; упоряд. О. Ю.Шапаренко, С. О.Шапаренко. — Х. : Торсінг, 2002. — 336 с. : іл.
51. Чорний О., Чорна Є. Петро Ілліч Чайковський. — Львів: Вільна Україна, 1946. — 46 с.
52. Шуман Р. Альбом для юношества. — М.: Музыка, 1976. — 70 с.
53. Юцевич Ю. Є. Музика: Словник-довідник. — Тернопіль: «Навчальна книга — Богдан», 2003 р.

Інтернет-видання:

1. rus-aca-music.narod.ru/analit/maikapar.htm
2. [p://uk.wikipedia.org/](http://uk.wikipedia.org/)
3. http://en.wikipedia.org/wiki/Georgy_Sviridov
4. <http://www.musictheatre.kiev.ua/ua/performance/8#>
5. <http://uk.wikipedia.org/wiki/BB:Img5.jpg>
6. http://uk.wikipedia.org/wiki/BB:Zentralfriedhof_Vienna_-_Schubert.JPG
7. <http://uk.wikipedia.org/wiki/29>
8. сайт "Українські пісні" <http://www.pisni.org.ua>
9. <http://www.razumniki.ru> ;
10. <http://teacher.at.ua> ;
11. <http://mariupol-school.at.ua>
12. <http://www.detskiy-mir.net>
13. <http://pochemu4ka.ru/>